

Dkt. Elaine Phillips, Utangulizi wa Masomo ya Biblia, Kipindi cha 16, Agano la Kale na Ufiadini Lit.

© 2024 Elaine Phillips na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Elaine Phillips na mafundisho yake kuhusu Utangulizi wa Masomo ya Biblia. Huu ni kipindi cha 16, Fasihi ya Agano na Ushahidi wa Kifo cha Kishahidi.

Tunaelekea katika aina nyingine ya uandishi bandia kwa hotuba hii.

Tutafanya mapitio baada ya muda mfupi, lakini ili tu, kutoka kwa kichwa, tuonyeshe tunakoelekea. Kuna seti nzima ya nyenzo zinazoitwa Fasihi ya Agano, na labda mfano halisi wa hilo utakuwa Agano la Wazee Kumi na Wawili, ambalo nitalifafanua kwa muda mfupi. Ikiwa imebandikwa mwishoni mwa hili, sitaki kukosa mfano wa fasihi ya mauaji ya mashahidi wa imani pia kwa sababu ni wazi, tena, tunazungumzia wakati ambapo kitabu cha uwongo kiliandikwa.

Huu ulikuwa wakati mgumu sana ambapo watu wa Mungu wenyewe walikuwa wakipitia kila aina ya mateso, kwa hivyo fasihi ya mauaji ya mashahidi wa imani ni aina ya wakati unaofaa ndani ya wazo hili la bandia. Mojawapo ya mifano yetu ya kawaida itakuwa maandishi ambayo yalikuja kuwa kile kinachoitwa Ushahidi wa Isaya. Hebu tupitie kidogo tu, kwanza kabisa, pamoja na baadhi ya uchunguzi wetu na mambo ambayo tayari tumesema, lakini ili tu kujikumbusha.

Siwezi kusesitiza vya kutosha jinsi watu hawa walivyojua maandiko yao vizuri na kuchunguza maana ya siku zao. Tena, kanuni, jamii, ufafanuzi, mwendelezo—weka mambo hayo akilini, hasa wazo zima kwamba walijua Biblia yao. Usipopata matumizi mengine kutoka kwa utafiti huu, waelewe tu na uwathamini watu hawa ambao walikuwa na ufahamu mkubwa wa kile kilichokuwa katika maandiko.

Biblia ya Kiebrania ndiyo msingi. Waandishi wa Agano Jipya walitumia njia hii yenye utajiri zaidi. Tulisema hivi mwishoni mwa hotuba yetu iliyopita, lakini ili tu kujikumbusha, wanachukua maandiko ya Biblia wanayoyajua vizuri na kuyaunganisha na uzoefu wao wenyewe, mawazo, na dhana ambazo ni sehemu ya siku zao.

Tukihama kutoka kwenye mapitio hayo mapana hadi kile kinachoitwa fasihi ya wosia, hebu tuangalie mambo machache kwenye skrini zetu za rada kwa sababu, kama tunavyoweza kutarajia tunapozungumzia fasihi ya wosia, kuna msingi wa kisheria kwa hili. Kisha, bila shaka, tunapaswa kuuliza, ni nini? Naam, inavutia kidogo. Tunapoangalia Mwanzo 49, tuna baraka.

Tuna baraka zinazosemwa juu au kuhusu wana 12 wa Yakobo au Israeli. Yuko kitandani mwake cha kufa, na hii inachukuliwa kuwa kila moja ya baraka hizo, Reubeni, Simeoni, Lawi, Yuda, n.k., na kuendelea. Kila moja ya hizo ni kauli ya kinabii

kwa namna moja au nyingine kutoka kwa Israeli, Yakobo kitandani mwake cha kufa, kuwahusu.

Tutakachokuwa nacho wakati huo ni, angalau katika Agano la Mababa Kumi na Wawili, lakini fasihi yetu nyingine ya wosia itafuata mpangilio huo huo. Baadhi ya watu wanaojulikana katika maandishi ya Biblia, tuna wosia wa Ibrahimu pia, kwa mfano, utawakilishwa na jumuiya hii kama walio karibu kufa na kwa hivyo kutamka kitu ambacho kinapaswa kuwa na thamani kwa watu waliokusanyika karibu naye kuhusu mafundisho ya maadili na wakati mwingine kuhusu kauli za kinabii kuhusu mustakabali wao. Sasa, tutazingatia Agano la Mababa Kumi na Wawili kwa sababu linavutia moja kwa moja kizazi kijacho, ikiwa utafanya hivyo, kati ya majina hayo yanayoonekana moja kwa moja katika Mwanzo 49.

Kwa hivyo, huo ndio mtindo wetu. Umetokana na baraka za Yakobo kwa wanawe, lakini pia utakuwa na athari kwa sababu kila moja ya hizo, kulingana na uandishi wetu, itatoa baraka pia. Kwa hivyo, baadhi tu ya sifa zetu za kawaida.

Tayari nimeyafupisha, lakini hakika haitaumiza kuyapitia. Kama nilivyosema, kwa ujumla, tukio la kitanda cha kufa si mara zote huwa hivyo, lakini kwa ujumla, tukio la kitanda cha kufa linalotokana na Mwanzo 49 kwa kawaida huanza na ungamo. Mtu huyo anapumua pumzi yake ya mwisho, na kwa hivyo haya ndiyo mambo ambayo nimefanya vibaya, na bila shaka, huo ndio msingi wa rufaa yangu kwa Mungu kwa neema na rehema, lakini pia kama aina ya foil ambayo mtu huyu atasema, haya ndiyo unayopaswa kufanya vizuri.

Kwa hivyo, tuna maagizo kadhaa, msisitizo wa kimaadili, ukitaka, na kisha mengi yake, sio yote, mengi yake yanajumuisha aina fulani ya kauli ya kinabii, kama vile maelezo ya Mwanzo 49 kuhusu kila mmoja wa wana hawa yalivyofanya pia. Kwa hivyo, shikilia kwa namna fulani tata hiyo yote ya Mwanzo 49 na kisha vipengele hivi ambavyo ni sehemu yake. Ni wazi, kama hii inavyosema, ndani ya sehemu yake ya kinabii, tutakuwa na mwelekeo wowote wa mwisho wa dunia utakaojitokeza.

Hiyo ndiyo mandhari. Kama nilivyosema, kuna fasihi nyingine za wosia, lakini tutazingatia, kwanza, Agano la Wazee Kumi na Wawili, kwa ufupisho wa TTP, ili tusilazimike kuandika mengi, na kisha ndani yake, tutazingatia Lawi, sivyo? Kwa hivyo, tunapunguza fasihi za wosia, Agano la Wazee Kumi na Wawili, na hatimaye Lawi. Kwa hivyo, tayari tumesema mengi ya haya, lakini yaliyomo katika haya yote yatakuwa, labda, yanawakilishwa hivi, matamshi ya mwisho ya kila mmoja wa wana hawa wa Yakobo kwa mpangilio.

Lakini bila shaka, kila mmoja, kama inavyowakilishwa, atasema, miongoni mwa mambo mengine yote wanayosema, oh, na Lawi anahitaji kuheshimiwa maalum, na Yuda, heshima maalum na baraka na sifa wapewe. Na, bila shaka, hilo si jambo la kushangaza kwa sababu Yuda, ukoo ambao mfalme angetoka, ukoo wa Daudi, na

Lawi, bila shaka, Haruni na ukuhani. Kwa upande wa maagano yetu, ili tu kuona ni wapi yamehifadhiwa, tofauti na fasihi yetu ya Henoko, kwa mfano, ambayo inaonekana kuhifadhiwa kanisani, tuna Kigiriki, Kiarmenia, Kislavonia.

Hiyo ni hadhira mbalimbali ya kanisa. Lakini pia tuna Agano la Mababa Kumi na Wawili katika vipande vya Kiebrania na Kiaramu pia. Kwa hivyo hata tukiangalia hilo, lugha zinazowakilishwa katika kile tulichonacho katika maandiko haya zinatuambia, hili lilikuwa andiko lenye upana, lililotumika sana, na lililopitishwa sana.

Tarehe wakati mwingine huwa ngumu kidogo kubaini, lakini wazo la jumla ni kwamba tunazungumzia karne ya pili KK. Kwa hivyo unganisha hilo pamoja na kile tulichosema kuhusu sehemu ya kwanza ya 1 Enoko kwa sababu hilo pia lilikuwa la mapema. Baada ya kusema hivyo, watu wanaposoma Agano hili la Mababu Kumi na Wawili, kuna sehemu ambapo tunaona kile kinachoonekana kuwa tafsiri za Kikristo. Nitakupa mfano baada ya muda mfupi tu.

Na kuna mengi ya kutosha ambayo baadhi ya watu hufikiri hii ni hati ya Kikristo ambayo hapo awali ilibadilishwa kuwa miduara ya kuzungumza Kiebrania, Kiaramu. Mimi mwenyewe nisingenda katika mwelekeo huo, lakini hilo ni pendekezo. Tena, hii ni ukumbusho tu kwamba tunaweza kujiuliza kidogo kuhusu utomatiki wa Kikristo unaoingia katika maandishi, lakini mipaka ya maandishi katika muktadha huo ni laini zaidi kuliko jinsi tunavyoifikiria sasa.

Hapa kuna mifano michache tu. Inajitokeza katika sehemu kadhaa. Agano la Simeoni lina hili, na nimechukua kidogo tu kutoka kwake.

Mungu amechukua mwili, na kuliwa na wanadamu, na kuwaokoa wanadamu. Hilo halionekani kama lilitoka karne ya pili KK, kwa hivyo inaonekana kuna kitu kimeongezwa hapa katika Agano hili la Simeoni. Kwa njia, ningekushauri, urudi nyuma na usome jambo lote, kwa sababu ninaondoa vipande tu.

Hii inavutia sana, na inatoka katika Agano la Lawi, hiyo ndiyo TL Tazama, nimeondolewa kutoka kwako—nadhani hiyo inapaswa kusomwa, ni wazi. Labda sivyo. Tazama, nimeondolewa kutoka kwa ubaya wako na uasi wako, ambao utafanya mwishoni mwa nyakati dhidi ya Mwokozi wa ulimwengu, Kristo.

Tena, si kauli ya karne ya pili KK. Kutenda bila kumcha Mungu, kuwadanganya Israeli, na kuwachochea maovu makubwa kutoka kwa Bwana dhidi yao. Mtatenda kinyume cha sheria pamoja na Israeli, naye hatavumilia Yerusalemu kwa sababu ya uovu wenu.

Lakini, kifungu kingine kinachosikika moja kwa moja kutoka katika Injili, pazia la hekalu litapasuka. Kwa hivyo hizi ni nambari chache tu, si nambari kubwa, lakini ni

mambo kadhaa ambayo yanaonekana wazi kupitia mikono ya Wakristo wanaoshughulikia maandiko haya. Lakini hebu tuendeleo.

Maoni machache ya ziada ya kutoa kuhusu hili. Tayari tumeona jinsi kile tulicho nacho katika Agano la Mababa Kumi na Wawili kinavyoendelea kuwepo katika lugha kadhaa, jambo ambalo linatuambia jambo fulani. Inaonekana pia kuakisi msisitizo mkubwa zaidi kuhusu masuala ya maadili, mafundisho, na maelekezo.

Sasa, hilo halishangazi sana kwa sababu ikiwa labda tuna mababu wanaotoa ushauri kulingana na uzoefu wao kuhusu jinsi wafuasi wao, kizazi kijacho, wanavyopaswa kutenda, bila shaka, itakuwa ni mafundisho ya kimaadili. Lakini baada ya kusema hivyo, baadhi ya watu wanaona kama yanaingiliana zaidi kidogo na utamaduni mpana wa Kigiriki, utamaduni wa Kiyunani, ambao ulizingatia maadili na kuishi kulingana na hilo, na kwa hivyo Torati, si Torati tu kama mafundisho, bali Torati inawakilishwa katika baadhi ya maandishi haya zaidi kama kitu cha aina ya hekima ya Kigiriki. Pia tunaona kwamba kupitia maandishi haya, Uyunani, Uyunani si tu kwa upande wa mafundisho ya kimaadili, bali uchamungu unaonyeshwa hapo.

Tunaona mambo ya mwisho wa dunia. Tunaona baadhi ya mawaidha ya kujiepusha na kila kitu ambacho kinaweza kuwa aina za mawaidha ya kifahari, ya kutamani, na ya kujinyima. Na kisha kuna wazi, kama unavyoona unaposoma haya, mapambo dhahiri kutoka kwa masimulizi yetu ya Mwanzo.

Tutazingatia Lawi hivi punde, na tutaona baadhi ya mapambo hayo ya kuvutia sana na jinsi yanavyotumiwa na mwandishi wa maandishi haya. Kama nilivyosema pamoja na hotuba yetu ya Enoki kidogo iliyopita, tuna marejeleo katika Agano la Mababa Kumi na Wawili kwa Enoki. Kwa hivyo tena, kile ambacho fasihi ya Enoki inafanya ni kusambaa katika jamii hizi na kutambuliwa kuwa muhimu vya kutosha ili inukuliwe.

Kwa hivyo, unajua, kama ungetaka kufanya aina ya kisasa yake, unaweza kuchukua mmoja wa watu wakuu katika uandishi wa Kikristo siku hizi na kuona ni mara ngapi mtu huyo anarejelewa. Timothy Keller anarejelewa sana. NT Wright anarejelewa sana.

Unajua, watu muhimu. Inaonekana kama fasihi ya Henoko ilikuwa muhimu kwa sababu utaona Agano la Simeoni, Agano la Lawi, na Agano la Yuda vyote vikimrejelea Henoko kwa maana moja au nyingine. Pia kuna, hasa katika Agano la Reubeni, maana katika suala la jinsi vipengele maalum vya utamaduni vilivyowaona wanawake.

Sasa, moja ya sababu za kutua kwenye hili kidogo ni kujikumbusha kwamba huu ni msingi wa kitamaduni, au angalau sehemu ya msingi wa kitamaduni, ambao Yesu atakuwa na wanawake miongoni mwa wafuasi wake, ambao Yesu ataua kipaumbele katika suala la kufichua utambulisho wake kwa wanawake. Kwa hivyo,

Yesu anashtua katika muktadha ambao ungesema aina ya mambo ambayo tutasoma hivi punde. Baada ya kusema hayo, usipoteze mtazamo wa Mithali 31.

Sawa, lakini haya ndiyo tunayoendelea. Bila shaka, unajua, hili liko katika Agano la Rubeni. Hakuna mshangao hapo.

Tatizo la Reubeni lilikuwa nini? Alichafua kitanda cha baba yake kwa kulala na mjakazi wa baba yake. Bila shaka, kutakuwa na sehemu ya ngono ambayo haikuwa na ushauri mzuri, uasherati katika hali mbaya zaidi. Na hivyo hiyo inatoa msingi kwa mwandishi sasa kutoa mawaidha ya kila aina kuhusu wanawake na kushiriki katika tendo la ndoa na wanawake.

Na itakuwa hadhira hii au uandishi huu; niseme, ni nani atakayebadilisha hilo. Kwa hivyo, hivi ndivyo itakavyokuwa. Kwa maneno mengine, unajua nini? Labda ilikuwa kosa la Bilha.

Wanawake ni waovu kwa kuwa hawana nguvu au nguvu juu ya wanaume. Wanatumia hila kwa vivutio vya nje ili wamvutie kwao wenyewe kwa njia ya mapambo yao. Kwanza wanadanganya akili zao na kwa mtazamo wa macho huingiza sumu.

Na kisha, kupitia kitendo kilichokamilika, wanawachukua mateka. Tua, tua, tua. Kimbieni zinaa, watoto wangu.

Waamuru wake zenu na binti zenu wasijipambe vichwa na nyuso zao. Kwa maana hivyo ndivyo walivyowavutia walinzi waliokuwa kabla ya gharika. Wanawake walizaa majitu.

Kwa maana walinzi walionekana kwao kama wanaofika hata mbinguni. Kwa hivyo, tena, kuna mambo ya kila aina ambayo tunaweza kuyafafanua katika muktadha huo. Lakini nataka tuone kama kielelezo cha muktadha wa kitamaduni ambao unaonekana kuwa na mashaka kiasi kwa wanawake na majukumu ya wanawake.

Na kisha tukio hili maalum la Mwanzo Reuben linawapa msingi wa kuendeleza aina hii ya kauli. Naam, kusema tu tena, Yesu ni tofauti sana, ni wazi, na mtazamo huu maalum. Hebu tuzungumzie kidogo kuhusu msisitizo mkuu wa kitheolojia, na kisha tutazingatia kwa muda wetu wote uliobaki kwenye Agano la Lawi.

Ni wazi kwamba tunarudi kwenye mojawapo ya mada zetu za kawaida za apokalipsi, uovu. Andiko letu la Henoko lilijaribu kushughulikia asili ya uovu. Andiko hili litasema Mungu huhukumu uovu.

Mungu atashughulikia uovu, sawa? Pia tunaona msisitizo juu ya uwili. Kuna roho ya ukweli. Mwenzake ni roho ya makosa.

Kuna njia mbili za kuichukua. Tutarudi kwenye hilo pia. Na kwa njia, ingawa hatusomi Ezra wa 4, Ezra wa 4 anaelewa mambo haya mawili kwa undani.

Mojawapo ya msisitizo huo mkuu ni upitaji wa Mungu. Tayari tumetaja hilo. Tumeliona kwa upande wa viwango vyetu saba vya mbingu, au labda 10 katika Henoko wa Pili.

Lakini katika Agano la Lawi, pia tuna viwango vya mbinguni. Mungu ni mtakatifu sana. Mungu ni mtakatifu sana.

Lazima iwe tofauti kwa namna fulani, na kwa hivyo viwango hivi viko ndani tena. Tunaona mfano wa Kimasihi. Kwa hivyo, msisitizo wote huo mkuu wa kitheolojia unaonekana hapa.

Tutaona haswa kuhusu Lawi, Agano la Lawi, kwamba tuna maelezo fulani ya mfalme na kuhani. Na kisha, haishangazi, kuna mwelekeo wa kieskatolojia pia, siku za mwisho. Kwa kuzingatia hilo, hatimaye kutoka kwa fasihi yetu ya agano, Agano la Mababa Kumi na Wawili, Lawi mwenyewe.

Na tena, hii ni usomaji mzuri sana. Ninanukuu vipande vidogo tu vyake. Katika Agano hili, tofauti na mengine, unajua, Lawi hajaonyeshwa kama alikuwa kitandani mwake cha kifo.

Badala yake, Lawi yuko katika afya njema. Wazao wa Lawi kama makuhani watakuwa kipaumbele kikuu hapa, na tutaona jinsi hilo litakavyokuwa.

Kwa hivyo, si lazima iwe ni kauli ya unabii ya mwisho wa dunia. Kuna baadhi ya hayo hapo. Lakini itakuwa nyenzo za kikuhani.

Dhambi ya Lawi. Simeoni na Lawi. Tunajua kwamba kwa sababu ya dada yao, Dina, wanapanga njama na kimsingi wanaishia kuwaua watu, wanaume wa Shekemu.

Kwa hivyo hiyo ni dhambi yake, kuwaua Washekemu. Na unaweza kukumbuka nilisema muda mfupi uliopita kwamba tunayo katika mapambo haya ya simulizi ya Mwanzo. Nitakupa tu sehemu chache ambapo Agano hili linapamba simulizi hiyo mahususi.

Kwa sababu, hili hapa tatizo, watu. Lawi atakuwa kuhani. Hapo ni mahali pazuri pa kuitwa.

Inawezekanaje mtu ambaye amefanya aina hii ya mauaji aweze kuwekwa kama kuhani? Inawezekanaje hivyo? Uandishi wetu unahitaji kukabiliana na hilo. Na

tutapata tu muhtasari mdogo wa jinsi wanavyofanya hivyo. Itaonekana katika suala la utakatifu wa Mungu na hukumu ya uovu.

Tumeona hilo kuhusiana na Agano lote. Mada hizo zinarudi katika muktadha huu. Lakini, oh, zinafanya hivyo kwa njia ya kuvutia sana.

Hapa ndipo. Na, tena, nimeichemsha sana. Unaweza kuipunguza.

Inageuka kuwa kadri Agano hili linavyoendelea na kadri taarifa kutoka mbinguni zinavyowasilishwa, inageuka kuwa kile ambacho Lawi alipaswa kufanya, kile alichoishia kufanya, kilikuwa tayari kimeamriwa. Kilikuwa kimeandikwa kwenye mbao za mbinguni. Kilikuwa kimeamriwa mapema.

Aliitwa kuleta hukumu dhidi ya watu hawa waovu au Shekemu. Na ndiyo maana alifanya hivyo, pamoja na Simeoni, kwa sababu hawakuishia tu kumtukana Dina, bali tayari walikuwa na mipango mibaya sana dhidi ya wanawake wengine ambao walikuwa wa watu hawa wa agano pia. Walikuwa na mipango mibaya dhidi ya Sara, mama mzazi, na dhidi ya Rebeka.

Ukweli kwamba kulikuwa na hofu hii dhahiri ambayo ilikuwa sehemu ya wao walikuwa nani ilimaanisha kwamba, iliyoandikwa kwenye mbao za mbinguni, imeamriwa kwamba Lawi, oh, Simeoni, pamoja naye pia, lakini Lawi angefanya hukumu dhidi ya watu hawa waovu. Na inafikia hatua ya kusema, oh, walimtendea vibaya Ibrahimu pia alipokuwa katika muktadha wao. Kwa hivyo, unaona kinachoendelea hapa? Tabia ya Lawi inapakwa chokaa.

Simulizi katika Mwanzo limepambwa. Na inafanywa kwa sababu kuna, kama nilivyosema muda mfupi uliopita, haiwezekani akilini mwao kwamba mtu ambaye amefanya mauaji ya kutisha kama hayo anaweza kuitwa kuhani isipokuwa kuna sababu iliyoamriwa na Mungu ya mauaji hayo. Sawa.

Kwa hivyo hiyo ni ya kwanza. Jambo la pili basi, ukuhani wake umeamriwa mbinguni. Kuweka akiba kunamaanisha kuvaa mavazi hayo ya kikuhanu.

Kwa hivyo, sasa atakuwa kasisi mjakazi. Tena, nimefupisha hili kwa namna fulani, lakini angalau tutapata mwanga. Hili lazima litokee katika ulimwengu wa mbinguni.

Kwa hivyo, Lawi aliona mlima mrefu. Tazama, mbingu zilikuwa zimefunguka. Malaika wa Mungu aliniambia, Lawi, ingia.

Nikaingia kutoka mbingu ya kwanza, nikaona bahari kubwa ikining'inia. Zaidi ya hayo, nikaona mbingu ya pili, yenye kung'aa zaidi na kung'aa zaidi, kwani kulikuwa na mwanga usio na kikomo hapo pia. Nikamwambia malaika, kwa nini hii iko hivyo?

Malaika akaniambia, usishangae kwa sababu utaona mbingu nyingine, yenye kung'aa zaidi na isiyo na kifani.

Na utakapopanda huko, utasimama karibu na Bwana na utakuwa mhudumu wake. Kwa maneno mengine, kufanya kazi katika muktadha wa hekalu la hema, ambalo linawakilisha makao ya Mungu ya mbinguni. Na kwa hivyo, Lawi, kama alivyoitwa, aliyeteuliwa kufanya kazi katika hekalu hilo la kivuli cha kidunia, ni, ili kufanya hivyo, lazima awe ameteuliwa katika ulimwengu wa mbinguni.

Kwa hivyo, amewekeza katika mbingu ya tatu, mbingu ya juu zaidi, Shemei HaShamaim. Naam, tunaweza kusema zaidi kuhusu hilo. Sio mbingu tatu tu, si tu zinazotokea mbele za Mungu.

Lakini tuna mwendelezo. Hapa, kuhusu mbingu ambazo umeonyeshwa, za chini kabisa ni giza. Zinaona matendo yote yasiyo ya haki ya wanadamu.

Ufafanuzi kidogo sasa. Baadhi yake yanasikika kama yale tuliyoyaona katika viwango vyetu kutoka kwa Henoko wa 2. Ina moto, theluji na barafu vilivyoandaliwa kwa ajili ya siku ya hukumu.

Kando kidogo. Kitabu cha Ayubu, Mungu atakapoanza kuzungumzia hili, kitazungumzia kuhusu mvua ya mawe kutumika kama hukumu. Uandishi huu labda unategemea hilo.

Katika ngazi ya pili kuna majeshi ya majeshi yaliyowekwa wakfu kwa siku ya hukumu ili kulipiza kisasi juu ya roho za udanganyifu na za wabaya. Na juu yao kuna watakatifu. Katika juu kabisa kuna utukufu mkuu, ulio juu sana kuliko utakatifu.

Na sasa tunaonekana kuwa na anga zaidi, hata zaidi ya tatu, labda. Mbingu iliyo karibu nayo ni malaika wakuu wanaohudumu na kufanya upatanisho kwa Bwana kwa ajili ya dhambi zote za ujinga za wenye haki. Na mbinguni chini hawa ni malaika wanaobeba majibu kwa malaika wa uwepo wa Bwana.

Na mbinguni karibu na hii kuna viti vya enzi na utawala. Hivi ndivyo inavyofurahisha kuhusu andiko hili. Kwa 2 Henoko tuliona 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, na kadhalika.

Hapa, inaonekana kuna ugumu zaidi wa utambuzi katika maeneo ya mbingu hizi. Chochote unachotaka kufanya na hilo. Inashangaza kwamba uandishi wetu hufanya mambo ya kuvutia na hilo.

Muhimu zaidi kwetu, tunapoendelea mbele katika maandishi, uwekaji haimaanishi tu kuingia katika ulimwengu wa mbinguni, bali inamaanisha kuwekeza. Kuvaa mavazi ya ukuhani.

Na hivi ndivyo maandishi yanavyosema. Niliona watu saba waliovaa mavazi meupe wakiniambia, njiani, angalia hili kwa makini, inuka, vaa joho la ukuhani na taji ya haki na kifuani cha ufahamu na vazi la kweli na bamba la imani na kilemba cha kichwa na naivera ya unabii. Sasa, mambo mawili yanaweza kutujia akilini.

Labda hata tatu. La kwanza linaweza kuwa Kutoka 28, ambapo mavazi ya kuhani mkuu yanaelezewa kulingana na kile anachovaa. Baadhi ya hayo yanasikika hapa, sivyo? Kutoka 28 na mavazi ya ukuhani mkuu yapo.

Moja ambayo ina uwezekano mdogo inaweza kuwa Isaya 59. Nitafupisha hilo haraka. Sidhani kama niliichapisha hapa.

Ambapo, unajua, wanatazama huku na huku. Bwana alitazama, na hakuona mtu wa kutekeleza hukumu. Kwa hiyo alivaa kifuani cha haki, na akavaa vazi la kweli.

Mungu huvaa vitu hivyo ili kutekeleza hukumu. Hilo linaweza kuwa msingi wa hili. Pia tunaona kwa muda mfupi jinsi vazi hili na vazi hili litakavyohusiana na watu wa Kimasihi, yaani, sura tofauti za Masihi.

Hawa hapa. Levi, uzao wako utagawanywa katika ofisi tatu. Lakini sasa angalia, hizi pia zina utata kidogo.

Ishara ya utukufu wa Bwana ajaye. Sehemu ya kwanza itakuwa kubwa, kubwa kuliko ambayo hakuna anayeweza kuwa. Ya pili, kwa njia, angalia utata hapo.

Sijui ni nini, lakini hakuna kilicho kikubwa zaidi. Wa pili atakuwa katika ukuhani. Na wa tatu ataitwa kwa jina jipya kwa sababu mfalme atatokea katika Yuda na kuanzisha ukuhani mpya kwa mfano wa Mataifa.

Kibao hicho kinaweza kuwa kingine kati ya tafsiri za Kikristo kwa Mataifa yote. Na uwepo wake unapendwa kama nabii wa Aliye Juu Zaidi katika kiti cha Ibrahimu, baba yetu. Kwa hivyo tunapata mara tu baada ya tukio hilo, mara tu baada ya kuvaa mavazi, kisha tuna takwimu hizi ambazo zimeelezwa, na zinarudia mambo ambayo tayari tumeyaona katika suala la uelewa wa aina fulani ya umbo la Kimasihi.

Sasa, kuna mengi zaidi ya kusema kuhusu nyenzo za mwisho wa dunia mwishoni mwa Agano la Lawi. Lakini tunataka angalau kujipa muda kidogo wa kuingia katika fasihi ya mauaji ya mashahidi wa imani. Mtindo unaenda hivi.

Kuuawa kwa Isaya ni mojawapo ya maandiko haya ambayo yanaonekana kuwa na mipaka inayobadilika-badilika. Kama ninavyosema, unaweza kuona sehemu kadhaa, labda mbili, labda tatu. Tuna kupaa kwa Isaya, jambo linalomleta kupitia mbingu saba zinazojulikana sana.

Lakini pia tuna maelezo maalum ya mauaji ya kishahidi ya Isaya. Na hapa kuna mpangilio wa sehemu ya mauaji ya kishahidi. Ukumbusho tu, fasihi bandia, fasihi ya mwisho wa dunia, karne ya pili KK na nyakati za mateso makali zaidi, hapo ndipo angalau kipande hiki maalum kinaanza kuonekana.

Kwa hivyo, mmoja wa manabii wa Mungu anafikiria kifo chake mwenyewe. Sawa, hiyo ni sehemu ya mpangilio. Huu sio mauaji ya kishahidi ya Isaya tu. Ni mauaji mengine ya kishahidi pia.

Kutakuwa na nabii wa kweli anayejua kinachokuja. Mna manabii waovu wa uongo. Kwa hivyo, huu hapa uwili wetu unakuja sasa katika nyanja ya unabii.

Nabii mwema wa Mungu, nabii mwovu wa uongo. Watamtukana mtu huyu. Ni Shetani atakayekuwa nyuma yake au Beliali au Beliari.

Mtawala anayesimamia atamhukumu nabii wa kweli kifo. Na kutakuwa na mateso. Katika kisa cha Isaya, itakuwa mateso.

Lakini nabii, bila kujali anapitia nini, atakufa kwa uaminifu. Na tena, huo ndio mtindo wetu wa fasihi yetu ya mauaji ya mashahidi wa imani. Na hakika tunaona hilo tunapoangalia mauaji ya mashahidi wa imani ya Isaya.

Na tena, naruka kupaa kote kwa Isaya. Tunaacha hilo. Kwa ufupi tu, angalia yaliyomo.

Kwa sababu nadhani nini? Kuna sababu ya kuangalia hili. Mukdadha wa kihistoria unaodhaniwa? Naam, tunazungumzia Isaya. Na kwa hivyo tunajua kwamba Isaya alitabiri wakati wa utawala wa Uzia, Yothamu, Ahazi, na Hezekia.

Lakini pia tunajua aliishi hadi utawala wa Manase. Kwa hivyo hii ndiyo taarifa yetu. Hezekia, mfalme mwema.

Manase alikuwa mfalme mwovu kweli kweli na alitawala, kwa kusikitisha, kwa miaka 55. Sasa, huo ndio mukdadha. Kadri maandishi ya Isaya yanavyojiendeleza, una tukio ambapo Hezekia bado yuko hai.

Isaya bado yuko mbele yake, akitabiri mbele yake. Na Isaya anasema, mwanao Manase atageuka, na atafanya hivyo kwa sauti ya unabii. Kwa hivyo, kuna unabii unaotolewa.

Manase hayupo kusikia hili, lakini hakika anaishi kulingana nalo hata hivyo kwa sababu, kama tunavyojua, anageuka. Pia tunayo umbo la Beliari, wakati mwingine hujulikana kama Beliari. Beliari ni neno la Kiebrania linalomaanisha kutokuwa na thamani, lakini linakuwa aina ya jina halisi katika kipindi chetu cha kati ya maandishi kwa shetani, umbo la Shetani.

Na kwa hivyo anaonekana katika maandishi haya, na katika muktadha, anamwongoza mtu aliyeitwa Msamaria kumshtaki Isaya kwa Manase. Na kwa hivyo, Manase sasa ndiye baba mzuri wa tukio hilo. Manase yuko tayari kumkamata Isaya.

Naam, nini kinatokea? Katika kipindi hicho, Isaya anaondoka. Anaenda katika eneo la Bethlehemu. Na kwa njia, kuna manabii wengine waliokusanyika katika eneo la Bethlehemu.

Kuna mchanganyiko wa kuvutia sana wa mambo ya kihistoria yasiyo ya kihistoria, kwa sababu inaonekana Mikaya yupo, Eliya yupo. Wako mapema kidogo kwa hili, lakini wako pale. Mtu anamsaliti Isaya.

Anaondoka katika eneo la Bethlehemu na kupanda mlima mrefu, na hapo ndipo anapojificha. Lakini mahali pake pa kujificha panatolewa, naye anatekwa. Lakini hili ndilo jambo la kuvutia.

Manase anatuma na kumkamata Isaya, naye akamkata vipande vipande kwa msumeno wa mbao. Na kana kwamba hatuelewi vya kutosha, maandishi yanasema hivi mara nne hivi. Alimkata vipande viwili.

Alimkata katikati. Alimkata katikati kwa msumeno wa mbao. Tunapata maana tofauti kutoka kwa maandishi haya, yaliyoandikwa katika karne ya pili KK, yanaweza kuhifadhi utamaduni wa kale, lakini hakika ni msingi wa kile tulicho nacho katika Waebrania sura ya 11 kwa sababu katika orodha ya watu waaminifu, mwandishi wa Waebrania anazungumzia, anarejelea majaji, na kadhalika, manabii, ambao baadhi yao walifunga vinywa vya simba, lakini baadhi yao walikatwa vipande vipande kwa msumeno.

Na mstari huo wa 37 labda unarejelea utamaduni huu uliopo kwa sababu labda ulikuwapo wakati mwandishi wa Waebrania anaandika. Na anarejelea kitu ambacho watu wanakijua kama sehemu ya utamaduni wao katika karne zilizopita. Naam, huo ndio mtazamo wa haraka zaidi wa fasihi ya wosia na fasihi zinazohusiana na mauaji ya mashahidi wa imani.

Wao, pamoja na fasihi yetu ya Henoko, hutupa picha ya kuvutia, kama tulivyokwisha sema, ya kinachoendelea katika historia nzima ya kidini, kitheolojia, kifalsafa na kitamaduni pia. Sawa, tutachukua fasihi ya marabi wakati mwingine.

Huyu ni Dkt. Elaine Phillips na mafundisho yake kuhusu Utangulizi wa Masomo ya Biblia. Huu ni kipindi cha 16, Fasihi ya Agano na Mashahidi wa Imani.